

Οι κάλπες έστειλαν το μήνυμα - αν το ΠΑΣΟΚ
το έλαβε, μακροπρόθεσμα θα βγει κερδισμένο

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΑ ΚΟΛΠΑ

Του Ι. Κ. ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗ

ΜΕΤΑ από τρεις διαδοχικές εκλογικές ήττες, το ΠΑΣΟΚ άρχισε να προβληματίζεται... Καιρός ήταν! Η μικρή - και παροδική - ανάκαμψη του Νοεμβρίου είχε λειτούργησει εφησυχαστικά. «Λες κι ο Κοσκωτάς, ο Κουτσόγυργας, ο Τόμπρας, η αποτυχία στα οικονομικά, τα δημόσια ελλείμματα... δεν υπήρξαν ποτέ!», ομολογεί μέλος του ΕΓ. Το ΠΑΣΟΚ νόμιζε ότι με 40,68% είχε εξασφαλίσει την παρθενόγενσή του. Έτσι γινόις κόπο!

Οι κάλπες το επανέφεραν στην τάξη. Τα ομολογημένα - αλλά παραμελημένα - προβλήματα αναδύονται πιο οξυμένα στην επιφάνεια. Ο ρόλος του κ. Α. Παπανδρέου και του «περιβάλλοντος», οι συγγένειες με τον «αυριανισμό», η διαδοχή, η αντιπολιτευτική τακτική, οι σχέσεις με τη ΝΔ και την Αριστερά, η προοπτική και η φυσιογνωμία του ΠΑΣΟΚ αποτελούν ορισμένα από αυτά.

ΑΠΟ το 1988, μοναδική στρατηγική του ΠΑΣΟΚ ήταν πώς ΔΕΝ θα πάρει αυτοδυναμία η ΝΔ. Έφτιαξε έναν εκλογικό νόμο με αυτόν τον αποκλειστικό στόχο. Δεν δίστασε να εφοδιάσει τη μπουσουλμανική μειονότητα με κοινοβουλευτική εκπροσώπηση - στενός συνεργάτης του κ. Α. Παπανδρέου και εμπνεύ-

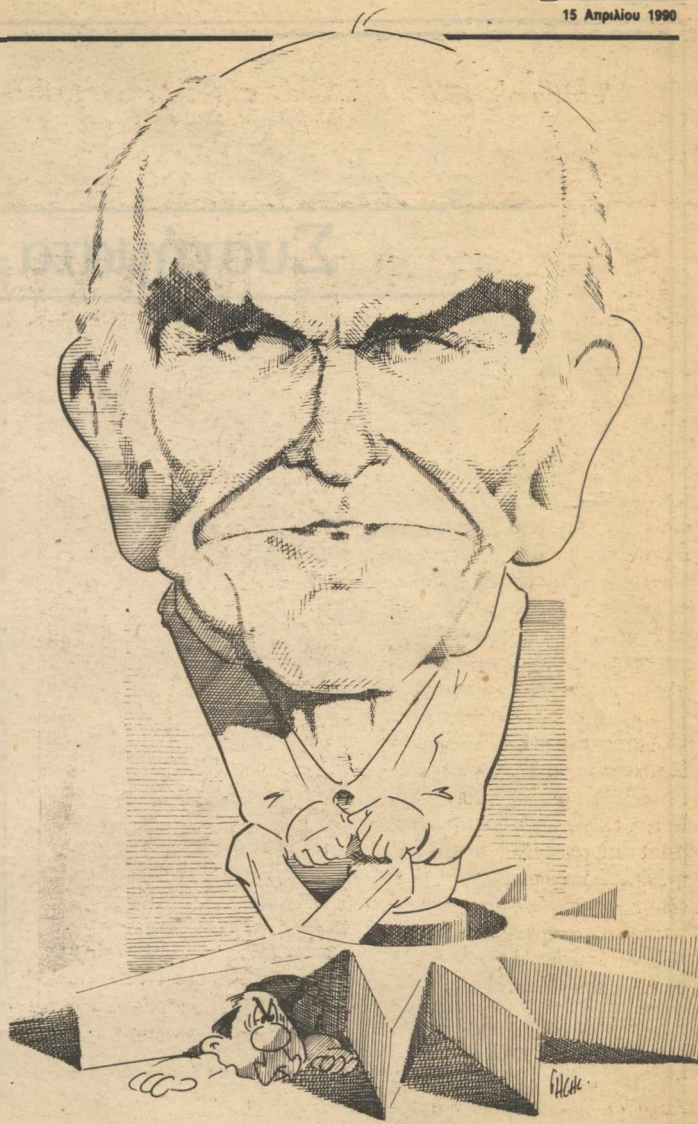
στης αυτής της πολιτικής φέρεται να έχει δηλώσει: «Και τι μας νοιάζει αν θάξουν βουλευτή οι Μουσουλμάνοι; Από τον Μητσοτάκη κόδουν ψήφους!». Έχρισε τη ΔΗΑΝΑ «εκσυγχρονιστικές δυνάμεις» και την αθανάτισε όσο μπορούσε για να κόψει ψήφους από τη ΝΔ. Συνέπραξε με τον «συκοφάντη» Συνασπισμό στις μονοεδρικές. «Βοήθησε» με κατευθυνόμενους ψηφοφόρους να στηριχθούν μερικές αθέμιτες έδρες της Αριστεράς, όπως στη Λέσβο και στην Α' Πειραιώς. Μάζεψε τους περιφερόμενους αρχηγίσκους της πολιτικής μας ζωής - γραφικούς και λιγότερο γραφικούς - για να τους ανακηρύξει «Δημοκρατική Συμπράταξη», πρόπλασμα της συμπίεσης ανανεωτικών και λοιπών δυνάμεων!

Κάπου, όμως, φαίνεται ότι οι κάλπες εκπέμπουν μια περίεργη δικαιοσύνη. Η ΝΔ έκανε κυβέρνηση. Ο εκλογικός νόμος θα αλλάξει - προφανώς εις βάρος του δεύτερου κόμματος. Ο δεύτερος μπουσουλμάνος βουλευτής εξέλεξε παίρνοντας μία έδρα από το ΠΑΣΟΚ. Ο Συνασπισμός διεσώθη εκλογικώς. Η ΔΗΑΝΑ συνέπραξε, τελικά, με τη ΝΔ. Η ΝΔ πήρε την έδρα της Λέσβου, αλλά από το ΠΑΣΟΚ. Η «Δημοκρατική Συμπράταξη» βυθίστηκε αутανδρη με τους «ανανεωτές» Νικολιτάκους και

Μπρούλλακηδες να ψάχνουν την ψήφο τους το βράδυ των εκλογών. Ποτέ άλλοτε μια στρατηγική δεν απέτυχε τόσο παταγωδώς, συνολικά και στα επιμέρους σημεία της. «Το 47% του ελληνικού λαού δικαιούται να κυβερνά τη χώρα», δήλωσε με την εντιμότητα που τον διακρίνει ο κ. Α. Λάσαρης.

ΕΙΝΑΙ σαφές ότι στα τέλη του 20ού αιώνα ένα μεγάλο κόμμα, που θέλει να έχει «όραμα, σχέδιο και προοπτική», δεν μπορεί να πολιτεύεται με μοναδικό γνώμονα πώς δεν θα πάρει ο αντίπαλος 151 έδρες για να κάνει κυβέρνηση. Γι' αυτό και το αποτέλεσμα της 8ης Απριλίου ίσως αποδειχθεί το χρησιμότερο μάθημα που πήρε ποτέ το ΠΑΣΟΚ. Η απόδειξη πως η πολιτική πρέπει να παίζεται με όρους πολιτικής και όχι πρέφας.

Υπ' αυτές τις συνθήκες, η 8η Απριλίου σήμανε το τέλος μιας ορισμένης πρακτικής: η οποία εξηγεί τα πολιτικά γεγονότα με το πόσοι ετεροδημότες δεν μετακινήθηκαν δωρεάν με το πώς θα «στηθεί» η έδρα της Μεσοπνίας, η οποία θεωρεί ότι η πολιτική είναι μια ατέλειωτη ακολουθία χειρισμών και συναλλαγών. Αν το μήνυμα ληφθεί επαρκώς, τότε το ΠΑΣΟΚ θα βγει μακροπρόθεσμα κερδισμένο. Η εποχή μας απαιτεί πια έναν «Αποχαιρετισμό στα κόλπα».

Του Γ. ΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΤΗΝ οδό Χαρ. Τρικούπη αρ. 50 ο κ. Α. Παπανδρέου και οι επιτελείς του, μετά τον αρχικό αφνιδιασμό, προσπαθούν να εκπονήσουν ένα χρονοδιάγραμμα πολιτικών ελιγμών για τους επόμενους μήνες, καθ' όσον εκτιμούν ότι η επόμενη εκλογική αναμέτρηση δεν θα αργήσει. Πλην όμως τα πράγματα δεν είναι εύκολα. Στο ΠΑΣΟΚ διαμορφώνεται πλέον ένα κλίμα αντίστοιχο με τις «εφτά πληγές του Φαραώ».

• **Πρώτον**, το ΠΑΣΟΚ δεν δείχνει να δρήκε μια πειστική ερμηνεία του εκλογικού αποτελέσματος. Κάποια στελέχη θεωρούν ως αιτία της ήττας την αδυναμία της προεκλογικής καμπάνιας του «Κινήματος» να προβάλει μια σαφή κυβερνητική λύση. Κάποιοι άλλοι πιστεύουν ότι υπήρξε εφησυχασμός εν αντιθέσει με την εκπληκτική κινητοποίηση της ΝΔ, που χρησιμοποίησε επιπλέον - λένε - και τον κρατικό μηχανισμό. Και ορισμένοι επιμένουν ότι το ανάθεμα πρέπει να πέσει επί των κεφαλών της ηγεσίας του Συνασπισμού, η οποία, παρά την «αλληλεγγύη» που επέδειξε σε πολλές περιφέρειες η οργανωμένη βάση του ΠΑΣΟΚ, δεν συνέβαλε αναλόγως στη διαμόρφωση μιας μετεκλογικής κυβερνητικής συνεργασίας.

Ποια στάση στη Βουλή

• **Το δεύτερο πρόβλημα** του ΠΑΣΟΚ είναι η στάση που θα κρατήσει στη Βουλή. Η αντιπολίτευση που θα ασκήσει πρέπει είναι «σκληρή», επιμένει μια σειρά στελεχών. Θα πρέπει να κινηθεί στη λογική της «συναίνεσης», προτείνουν άλλοι, ώστε να επιβεβαιωθεί η εικόνα της «ήρεμης δύναμης» που θέλησε να διαμορφώσει προεκλογικώς. Από την Εκάλη διαδίδονται ότι η παρουσία του κ. Α. Παπανδρέου στη Βουλή θα είναι συχνή, αλλά

Το χρονοδιάγραμμα των πολιτικών ελιγμών Οι 7 πληγές του Κινήματος

Γ. Γεννηματάς, Απ. Κακλαμάνης, Αν. Πεπονής: διεκδικούν και οι τρεις το χρίσμα του κοινοβουλευτικού εκπροσώπου

αυτό δεν λύνει το πρόβλημα. Το ζητούμενο είναι σε ποια στελέχη θα δοθεί ο ρόλος του κοινοβουλευτικού εκπροσώπου. Ήδη ως διεκδικητές προβάλλουν οι κκ. Γ. Γεννηματάς, Απ. Κακλαμάνης και Αν. Πεπονής. Κατά τον ίδιο τρόπο, σε εκκρεμότητα παραμένει και ο εξωκοινοβουλευτικός προσανατολισμός του ΠΑΣΟΚ. Ήδη από κάποιους ακούγονται συνθήματα για «νέους λαϊκούς αγώνες».

• **Τρίτο ζητούμενο** είναι οι επιλογές του «Κινήματος» σε κορυφαίες πολιτικές εξελίξεις, που θα υπάρ-

ξουν εντός του Απριλίου, όπως είναι οι προγραμματικές δηλώσεις της κυβέρνησης και η εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας.

Η συνεργασία με την Αριστερά

• **Τέταρτο** κατά σειράν πρόβλημα είναι η «δυναμική της δημοκρατικής συνεργασίας» που διεκηρύχθη προεκλογικώς, ήτοι οι σχέσεις με τον Συνασπισμό από τώρα και στο εξής. Μια μερίδα του ΠΑΣΟΚ επιδίδεται ήδη στο έργο των επιθέ-

σεων κατά του Συνασπισμού, κατακρημνίζοντας τις ασθενείς γέφυρες συνεννοήσεως που δημιουργήθηκαν προ των εκλογών. Κάποιοι άλλοι φέρονται ως θερμοί υποστηρικτές ενός «συνεχούς διαλόγου» με τον Συνασπισμό, που θα αρχίζει από την κοινή στάση στο Κοινοβούλιο, θα διέρχεται από τη συνεργασία στο «μαζικό κίνημα» κατά τα πρότυπα της προ του 1983 περιόδου και θα κατατείνει στη διεύρυνση της εκλογικής συνεργασίας στο μέλλον.

• **Το πέμπτο ζήτημα** που καταπο-

νει το ΠΑΣΟΚ είναι η προετοιμασία του για τις επικείμενες δημοτικές εκλογές. Πολλά στελέχη προβάλλουν ήδη το εύλογο επιχείρημα ότι μια «ήττα της Δεξιάς» σ' αυτές τις εκλογές θα οδηγήσει μοιραία σε αντίστροφη μέτρηση την κυβέρνηση Μητσοτάκη και θα εξαλείψει τις δυσμενείς εντυπώσεις για την τροχιά του ΠΑΣΟΚ που άφησε η αναμέτρηση της 8ης Απριλίου. Σε κάθε περίπτωση όμως η στρατηγική του ΠΑΣΟΚ εν όψει των δημοτικών εκλογών διέρχεται από τις σχέσεις του με τον Συνασπισμό.

• Η «εσωτερική ανασυγκρότηση», ήτοι η πορεία προς το δεύτερο Συνέδριο, είναι η έκτη μεγάλη πληγή του ΠΑΣΟΚ. Ήδη προς αυτήν την κατεύθυνση δεν έγιναν παρά ελάχιστα βήματα, που ανεκόπησαν εντελώς τον περασμένο Δεκέμβριο. Κι αυτά όμως πρέπει να ακυρωθούν και η διαδικασία του συνεδρίου (που είχε οριστεί, ειρήσθω εν παρόδω, για τον Φεβρουάριο του 1990) πρέπει να αρχίσει από την αρχή. Η πρώτη μετεκλογική σύνοδος της Κεντρικής Επιτροπής, μετά το Πάσχα, δεν θα είναι πολύ ευχάριστη για την ηγετική ομάδα του «Κινήματος».

Η διαδοχή Παπανδρέου

• Τέλος, η εβδόμη - και ανομολόγητη - πληγή του ΠΑΣΟΚ σχετίζεται με «τη διαδοχή» του κ. Α. Παπανδρέου. Τις τελευταίες ημέρες, στην οργανωμένη βάση του «Κινήματος» μια παλαιότερη ιδέα για την ισόδια εκχώρηση του αξιώματος του προέδρου στον κ. Α. Παπανδρέου και τη δημιουργία θέσεως γενικού γραμματέως, που ουσιαστικά θα κατευθύνει τον οργανωτικό κορμό του ΠΑΣΟΚ.

Όσα λέγονται στη βάση, όμως, πολύ δύσκολα ομολογούνται στη κορυφή.

Πάντως ο συσχετισμός δυνάμεων στη νέα Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΠΑΣΟΚ δεν διευκολύνει ιερές αμφισβητήσεις του προέδρου. Οι μισοί περίπου βουλευτές του «Κινήματος» μένουν αμέτοχοι και κατά τεκμήριο πιστοί στη σημερινή ηγεσία του. Στους υλοιπούς, διαθέτουν ισχυρές επιρροές ο κ. Γ. Γεννηματάς και ο κ. Α. Παπανδρέου, ενώ μια τρίτη ομάδα συσπειρώνεται γύρω από γνωστό δημοσιογραφικό συγκρότημα, ο όνομα του κ. Παπανδρέου, αλλά έναν ιδιαίτερο τρόπο που προσδίδει μια σαφή συνοχή, αγस्तου προσανατολισμού.

Οι επιθέσεις εναντίον προσώπων του ΕΓ και το αίτημα για ανανέωση και μετεξέλιξη του κόμματος θέτουν εμμέσως πλην σαφώς θέμα ηγεσίας

ΑΡΧΙΣΕ Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΟΧΗΣ

ΤΩΡΑ, έχουν ανοίξει οι ασκοί του Αιόλου. Προς το παρόν, ουδείς θέτει (ανοικτά, τουλάχιστον) θέμα **Ανδρέα Παπανδρέου**.

Όλοι, όμως, γνωρίζουν ότι η διαδοχή έχει τεθεί: η ΝΔ ήλθε στην εξουσία προφανώς για μία τετραετία και η επιστροφή στα πράγματα προϋποθέτει για το ΠΑΣΟΚ νέα στρατηγική, νέα φυσιογνωμία και νέα πρόσωπα για να την υπηρετήσουν. Ήδη ο κ. **Κ. Σημίτης** μίλησε για την απαίτηση ανανέωσης του κόμματος και ο κ. **Σ. Παπαθεμελής** διατυπώνει σαφώς την ανάγκη μετεξέλιξης του σε σοσιαλδημοκρατικό κόμμα. Όλα αυτά, όμως, θέτουν εμμέσως πλην σαφώς θέμα ηγεσίας. «Δεν μπορείς να συγκροτήσεις νέο πλειοψηφικό ρεύμα σε νέο πολιτικό σκηνικό με ηγεσία άνω των 70 ετών!», εξηγεί ιστορικό στέλεχος του ΠΑΣΟΚ.

Ανανέωση παντού, λοιπόν; Αυτή τη στιγμή, οι επιθέσεις συγκεντρώνονται στο πρόσωπο του κ. **Κ. Λαλιώτη**. Αφορμή είναι η αποτυχημένη (και πολιτικά και ειδικωτικά και οργανωτικά) προεκλογική εκστρατεία του ΠΑΣΟΚ. Πρόκειται, όμως, μόνο για την αφορμή: ο κ. **Λαλιώτης** έχει διευθύνει άλλες, πολύ επιτυχημένες, προεκλογικές εκστρατείες, σε δυσκολότερες συνθήκες. Μια αποτυχία - ακόμη κι αν υποθέσουμε ότι την χρεώνεται εξ ολοκλήρου, πράγμα άδικο - δεν είναι αρκετή για να εκμηδενίσει την έως τώρα προσφορά του. Ουσιαστικά, ο κ. **Λαλιώτης** δέχεται την επίθεση ως «υπο - Ανδρέας», έναν ρόλο που ο ίδιος είχε επιλέξει να παίξει.

Οι επιθέσεις ξεκινούν, φυσικά, από τον «αυριανικό πυρήνα», όχι επειδή βρίσκεται σε μόνιμη αντίθεση με τον κ. **Λαλιώτη** (άλλωστε το μέλος του ΕΓ είχε πρωτοστατήσει στην υποστήριξη της υποψηφιότητας του **Γαργαλάκου** κι ουδέποτε συνέπραξε με όσους μέσα στο ΠΑΣΟΚ προήγαγαν τη ρήξη με τον «αυριανισμό»), αλλά επειδή νόμισε ότι έφθασε η στιγμή να πάρει στα χέρια του τον κομματικό μηχανισμό. Η

Κ. Λαλιώτης: «λιθοβολείται» για το εκλογικό αποτέλεσμα. Κ. Σημίτης: ζήτησε ανανέωση του κόμματος

αντεπίθεση των «αυριανιστών» εξελίσσεται σε δύο επίπεδα:

★ **Επίρριψη ευθυνών** στους «αμπελοφιλόσοφους και τους σκερδελέδες» του ΕΓ - που λέει κι ο κ. **Ε. Γιαννόπουλος** - για την εκλογική ήττα.

★ **Πρόταση** μιας σκληρής και λαϊκίστικης αντιπολίτευσης, ενός «νέου Ανένδοτου», για να αντιμετωπισθεί «η ανασύσταση του δεξιού παρακράτους».

Αντικειμενικός στόχος είναι το Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ. Εκφράζεται η ελπίδα πως, σε κλίμα σκληρής αντιπολιτευτικής αντιπαράθεσης, το Συνέδριο θα κυριαρχηθεί από τους «αυριανιστές» και τους εκπροσώπους τους. Εξάλλου, η ΚΟ του ΠΑΣΟΚ διαθέτει ήδη έναν ισχυρό πυρήνα 10-12 «αυριανιστών και συνοδοιπόρων» (**Δ. Τσοδόλας, Ε. Γιαννόπουλος, Μ. Κουρής, Μ. Μπεντενιώτης, Γ. Αρσένης, Δ. Μπέης, Κ. Σπυριδιώνης** κ.λπ.), πράγμα που θα μετρήσει στο κοινοβουλευτικό κλίμα που θα δημιουργηθεί.

ΕΥΘΥΝΕΣ, όμως, επιρρίπτονται κι από άλλες συνισταμένες του ΠΑΣΟΚ, έστω κι αν δεν φθάνουν στο άκρο να ζητούν «το κεφάλι του **Λαλιώτη**». Υποστηρίζουν π.χ. ότι η διεύθυνση του ΠΑΣΟΚ έχει στεγανοποιηθεί από έναν μικρό πυρήνα στελεχών ο οποίος υποκαθιστά τα όργανα και τις αποφάσεις τους. Υπήρξαν, μάλιστα, καταγγελίες υποψηφίων βουλευτών ότι αυτός ο «κεντρικός πυρήνας» παρενέβαινε υπέρ συνυποψηφίων τους, όπως υπέρ των κκ. **Α. Μπριλλάκη** και **Γ. Αρσένη** στην Α' Αθηνών, του κ. **Μ. Νικολιάνου** στην Α' Πειραιώς, του κ. **Α. Φούρα** στην Αχαΐα, του κ. **Δ. Ρέπτα** στην Αρκαδία, του κ. **Σ. Μπένου** στη Μεσσηνία κ.λπ. Οι καταγγελίες αυτές αγρίωνουν, φυσικά, τα όρια της υπερβολής και της ευθείας αφού προεκλογικά στο ΠΑΣΟΚ όλοι παρεμβαίνουν υπέρ κάποιων, χωρίς ποτέ να έχει προκληθεί κάτι περισσότερο από λίγη γκρίνια των συνυποψηφίων.

Δύο άλλες αδυναμίες φαίνονται σοβαρότερες:

★ Η δημιουργία τεχνητού κλίματος ευφορίας και αισιοδοξίας σε ολόκληρο τον κρατικό μηχανισμό και στον ίδιο τον κ. **Α. Παπανδρέου**. Γνώριζαν ή δεν γνώριζαν την κατάσταση; Κι αν την γνώριζαν, την μετέφεραν στον κ. **Παπανδρέου** ως είχε; Οι δημοσκοπήσεις αυτήν τη φορά επαληθεύθηκαν πλήρως και το ΠΑΣΟΚ είχε στα χέρια του οκτώ ημέρες προ των εκλογών αξιόπιστη δημοσκόπηση που το έδειχνε να κυμαίνεται μεταξύ 39,3% και 39,8%. Η ίδια δημοσκόπηση έδινε 46,5-47% στη ΝΔ. Και δεν ήταν η μόνη! Γνώριζε αυτήν την εικόνα ο κ. **Παπανδρέου**; Κι αν την γνώριζε, τότε πώς περίμενε την Κυριακή μια διαφορά όχι μεγαλύτερη από 2-3 μονάδες μεταξύ ΝΔ και ΠΑΣΟΚ; Είναι αξιοσημείωτο, μάλιστα, πώς - με αυτά τα δεδομένα στα χέρια τους - τα κεντρικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ απέκλειαν την αυτοδυναμία της ΝΔ.

★ Η έλλειψη στοιχειώδους πολιτικού κριτηρίου. Υπήρχαν ηγετικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ που την Κυριακή το βράδυ, αλλά και τη Δευτέρα το πρωί, πίστευαν ότι η ΔΗΑΝΑ δεν θα συμπράξει με τη ΝΔ. Ο λόγος, μάλιστα, που ο κ. **Α. Παπανδρέου** κάλεσε τους δημοσιογράφους τη Δευτέρα στην Εκδήλωση ήταν για να καταγγείλει ότι ο κ. **Μητσότακης** εκδιάζει την εντολή χωρίς να έχει δεδηλωμένη πλειοψηφία! Τελικά, πραγματοποιήθηκε η συνάντηση **Μητσότακης - Στεφανόπουλου** κι οι δημοσιογράφοι ανέδixαν αδιάκως στην Εκδήλωση.

Η εικόνα που συγκροτούν αυτά τα στοιχεία δεν είναι καθόλου κολακευτική για τον ηγετικό πυρήνα ενός μεγάλου κόμματος. Ούτε, όμως, το «φταίει ο **Λαλιώτης**!» αποτελεί επαρκή εξήγηση για τις ανεπάρκειες ενός ολόκληρου κόμματος. Κι ασφαλώς οι ανεπάρκειες αυτές δεν μπορεί να αποτελέσουν το άλλοθι για να ακυρωθεί ολόκληρη η πορεία που ακολουθούσε το ΠΑΣΟΚ από τον Νοέμβριο έως σήμερα.

Στρατηγικοί σχεδιασμοί περιμένοντας το Συνέδριο

ΤΟ ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να ασχολείται μόνον με τα εσωτερικά του. Παραμένει ένα μεγάλο κόμμα με ευθύνες πολιτικές και κοινοβουλευτικές ως αξιωματική αντιπολίτευση.

Έτσι, οι προβληματισμοί και οι αποφάσεις του ελεγχρούν σημαντικά στη διαμόρφωση των εξελίξεων.

Το πρώτο θέμα που ετέθη είναι η εκτίμηση της νέας καταστάσεως. Ο κ. **Α. Παπανδρέου** μίλησε τη Δευτέρα για «**κυβέρνηση χωρίς μέλλον και προοπτική**». Την Τετάρτη, στη συνεδρίαση του ΕΓ, ο κ. **Παπανδρέου** προέβλεψε ότι η κυβέρνηση Μητσότακης είναι βραχυβίος κι ότι θα πείσει έως το φθινόπωρο. Ζήτησε, λοιπόν, από τους παρισταμένους να βρίσκονται σε πλήρη ετοιμότητα.

Ακόμη, ο κ. **Παπανδρέου** δήλωσε ότι θα σχηματίσει «**σκιώδη κυβέρνηση**» για την καλύτερη παρακολούθηση των κυβερνητικών δραστηριοτήτων. Η αντιπολίτευσή του, είπε, θα είναι σκληρή στο κοινωνικό πεδίο, αλλά όχι στείρα και αρνητική. Στη συνέχεια - με τις δηλώσεις δηλώσεις του - έδωσε έμφαση στην ενότητα του ΠΑΣΟΚ αφήνοντας αιχμές εναντίον όσων αμφισβητούν δημοσίως την ορθότητα της πολιτικής που ακολουθήσε από τον Νοέμβριο, αλλά κυρίως κατά την προεκλογική περίοδο.

ΟΛΑ αυτά δίνουν έναν πρώτο τόνο, κάπως αντιφατικό. Από τη μια πλευρά, δεν ιρνεύεται την ανάγκη ανανέωσης και εκσυγχρονισμού του ΠΑΣΟΚ. Από την άλλη, δίνει τα τελέχη του να περιμένουν «με το όπλο παρά τόδα» τότε θα πέσει ο **Μητσότακης**. Συμβιβάζο-

Και τώρα, τι γίνεται;

νται αυτά τα δύο; Πολύ δύσκολο. Ήδη, στέλεχη όπως ο κ. **Α. Κακλαμάνης** καλούν τον «**δημοκρατικό λαό**» να θυμηθεί το 1952 (!) και το 1956 (!) καλλιεργώντας ελπίδες ότι «όπου να 'ναι θα πέσουν». Άλλοι - με επικεφαλής τον κ. **Ε. Γιαννόπουλο** - ετοιμάζονται να πολεμήσουν το «**παρακράτος της Δεξιάς**», ενώ οι περισσότεροι προσπαθούν να φορτώσουν στις πλάτες... της Αριστεράς την ήττα του ΠΑΣΟΚ για να αποσεισουν τις δικές τους ευθύνες. Τι ανανέωση και τι εκσυγχρονισμό προμηνύουν όλα αυτά;

Ενα άλλο σημείο προβληματισμού είναι η προεδρική εκλογή. Στην πρώτη συζήτηση που έγινε τη Δευτέρα, υπήρξαν στέλεχη του ΕΓ - όπως π.χ. ο κ. **Π. Οικονόμου** - που θεωρούσαν ότι το ΠΑΣΟΚ θα μπορούσε να ψηφίσει τον κ. **Καραμανλή** για την Προεδρία της Δημοκρατίας. Ο κ. **Καραμανλής**, πιστεύουν τα στέλεχη αυτά, θα μπορούσε να λειτουργήσει ως εγγυητής των «**δημοκρατικών κατακτήσεων**» και να αποτρέψει την επιστροφή σ' ένα μονοκομματικό κράτος.

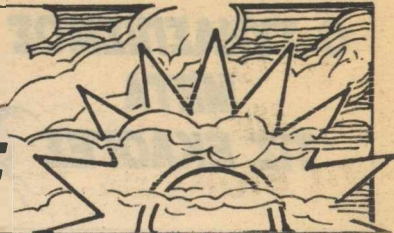
Κατηγορηματικά αντίθετος σ' αυτήν την προοπτική ήταν ο κ. **Κ. Σημίτης**, συνεπικουρούμενος από τον κ. **Κ. Λαλιώτη**. Ο κ. **Σημίτης** θεωρεί ότι η ανάδειξη Προέδρου από κοινού με

τη ΝΔ θα δημιουργούσε σύγχυση στους οπαδούς του ΠΑΣΟΚ, αλλά και την ψευδαίσθηση μιας εύκολης συναίνεσης που εξαντλείται σε επιλογές προσώπων. Αντιθέτως, υποστηρίζει ο κ. **Σημίτης**, η συναίνεση και η εποικοδομητική αντιπολίτευση πρέπει να είναι μόνιμα στοιχεία της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ με απόλυτη επίγνωση των δυσκολιών που αυτό συνεπάγεται.

ΑΝΑΜΕΣΑ σ' αυτές τις δύο προοπτικές, ο κ. **Παπανδρέου** δεν έχει εκφραστεί. Ασφαλώς, η παρουσία του κ. **Καραμανλή** στην Προεδρία εκλαμβάνεται ως μια εγγύηση, ακόμη περισσότερο που εκκρεμεί η υπόθεση των δικών για τα σκάνδαλα. Από την άλλη πλευρά, όμως, θεωρεί ότι η υπερψήφισή του κ. **Καραμανλή** θα δημιουργούσε σοβαρά προβλήματα ενότητας στην ΚΟ του ΠΑΣΟΚ. Έτσι, προτίμησε να αφήσει λίγο να καταλαγιάσουν οι πρώτες αντιδράσεις για να σταθμίσει το «κλίμα» του κόμματος.

Η συνεδρίαση της ΚΕ του ΠΑΣΟΚ, αμέσως μετά το Πάσχα, θα αποτελέσει πρόκριμα της διαθέσεως που επικρατεί. Το ΕΓ, ασφαλώς, θα υποβάλει την παραίτησή του κι η εκλογή του νέου οργάνου θα δείξει κάπως «**προς τα πού φυσάει ο άνεμος**». Η ΚΕ του 1984, όμως, εξακολουθεί να είναι αντιπροσωπευτική των διαθέσεων του ΠΑΣΟΚ; Αυτό δεν είναι καθόλου βέβαιο. Έτσι, ο κ. **Παπανδρέου** και το ΕΓ δεν μπορούσαν να μην ανοίξουν τον δρόμο για το Συνέδριο, το οποίο - επιτέλους! - τοποθετήθηκε στα τέλη Αυγούστου. Ένας δρόμος που θα αποδειχθεί ασφαλώς δύσκολος και πιθανώς εποικοδομητικός.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

«Γιατί χάσαμε»

Του **Γ. ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ**

«**Κ**ΩΣΤΑ, δεν αρέσουμε πια όπως είμαστε, πρέπει να το πάρουμε απόφαση», είπε γνωστό στέλεχος του ΠΑΣΟΚ στον κ. **Κώστα Λαλιώτη**, τη Δευτέρα το μεσημέρι, επαναλαμβάνοντας τη γνωστή ρήση της κ. **Μελίνας Μερκούρη**.

Ήταν ακόμη η ώρα που σήκωνε «αστεία» αυτού του είδους. Όσο όμως περνούν οι ημέρες, κανείς στη Χαριλάου Τρικούπη δεν έχει όρεξη για αστεία: το εκλογικό αποτέλεσμα για το ΠΑΣΟΚ είναι μια ήττα, την οποία κανείς δεν μπορεί να παραγνωρίσει, καθώς δεν επετεύχθη ούτε ένας από τους στόχους που είχαν τεθεί προεκλογικά.

«Δεν είναι θέμα αποδοχής της κριτικής ή όχι», λέει ο κ. **Κ. Λαλιώτης**, που είχε και την ευθύνη της προεκλογικής καμπάνιας του ΠΑΣΟΚ και τώρα δέχεται τα πυρά του συνόλου σχεδόν των στελεχών του ΠΑΣΟΚ. «Τόσο η κριτική, όσο και η αυτοκριτική είναι καλοδεχούμενη, αν από αυτή προκύψει ο γόνιμος διάλογος που είναι αναγκαίος για να οδηγηθεί το ΠΑΣΟΚ στην ανανέωση και να δώσει μια προοπτική. Αλλά δεν μπορώ να δεχθώ κριτική από τους απόντες, από αυτούς που μονίμως βρίσκονται μακριά από 'δω και κάνουν πολιτική από τους ραδιοσταθμούς ή τις παραπολιτικές στήλες των εφημερίδων».

Ο κ. **Λαλιώτης**, που θεωρεί ότι η καμπάνια του ΠΑΣΟΚ για τις εκλογές ήταν αξιόπιστη και αποτελεσματική, επαιρείται ότι τον κάλυψε απολύτως ο κ. **Α. Παπανδρέου**. Ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολιτεύσεως είπε στους δημοσιογράφους ότι η αποτυχία του ΠΑΣΟΚ δεν οφείλεται σε λάθη της προεκλογικής στρατηγικής του κόμματος, αλλά σε εξωγενείς παράγοντες και υπαινίχθηκε ευθύνες του Συνασπισμού.

Τα στέλεχη του ΠΑΣΟΚ εξειδικεύουν αυτό το σημείο των δηλώσεων του κ. **Παπανδρέου**, υποστηρίζοντας ότι «**μερίδα των στελεχών του Συνασπισμού, που προέρχεται είτε από την ΕΑΡ είτε από παλαιά στελέχη του ΠΑΣΟΚ, φρόντισε με δηλώσεις και παρεμβάσεις να αποσταθεροποιήσει δημόσια την προοπτική μιας κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ-Συνασπισμού, δίνοντας στο εκλογικό σώμα την εντύπωση ότι η μόνη αξιόπιστη και φερέγγυα πολιτική πρόταση διακυβέρνησης ήταν αυτή της Νέας Δημοκρατίας**».

ΑΥΤΑ λέει η μερίδα των στελεχών που βρίσκονται ιδεολογικά πολύ κοντά στον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ. Μια άλλη, ισχυρή επίσης μερίδα στελεχών υποστηρίζει:

«**Η εκλογική μάχη χάθηκε για το ΠΑΣΟΚ, από τη στιγμή που ο Πρόεδρος του "Κινήματος"** παρασύρθηκε από τον ενθουσιασμό του και, ανταποκρινόμενος στο πλήθος που ωρυόταν "είσαι-είσαι ο πρωθυπουργός", ανταπάντησε με το γνωστό "γεννηθήτω το θέλημά σου, λαέ"! Πρέπει να το πάρουμε απόφαση ότι η προοπτική να ξαναγίνει πρωθυπουργός ο **Παπανδρέου** αλώθησε έναν κόσμο, που θεωρεί ότι αυτό δεν είναι δυνατόν, από τη στιγμή που δεν έχει επέλθει η "κάθαρση" στην προσωπική του "τραγωδία". Ι Επρεπε δημόσια να αποκηρύξει τη θέση αυτή, στο όνομα της συγκρότησης μιας προοδευτικής κυβέρνησης. Αντίθετα, έδωσε ερείσματα για να αρχίσει η αποσταθεροποίηση της συγκεκριμένης προοπτικής από τα στέλεχη της ΕΑΡ και της Νέας Πορείας»...

ΑΠΟ ορισμένες πλευρές του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ γίνεται προσπάθεια να ωραιοποιηθεί η κατάσταση. Συγκεκριμένα υποστηρίζουν ότι «**η κατάσταση θα ήταν πολύ διαφορετική αν το ΠΑΣΟΚ είχε λάβει 1.700 ψήφους περισσότερες, καθώς με 1.200 περίπου ψηφοδέλτια, έπαιρνε και 7η έδρα στην Α' Αθηνών, ενώ με 480 ψηφοδέλτια θα συγκρατούσε την έδρα της Ρόδου, που έχασε. Με δύο επιπλέον έδρες, ούτε η Νέα Δημοκρατία θα είχε αυτοδυναμία, αλλά θα ήταν και εφικτή, έστω και οριακά, η συγκρότηση μιας προοδευτικής κυβέρνησης**»...

Υπάρχει μία ακόμη τάση στελεχών, η οποία υποστηρίζει ότι η προεκλογική καμπάνια του κόμματος ήταν πολύ «**πεσμένη και επίπεδη**» και «**δεν οριοθετούσε με σαφήνεια τις προγραμματικές διαφορές τόσο με τη Νέα Δημοκρατία, όσο και με τον Συνασπισμό**», και χαρακτηρίζουν ως «**εντελώς ανεδαφικό το σύνθημα "μαζί και πάλι πρώτοι"**», που εκτός των άλλων αναγνώριζε ότι το ΠΑΣΟΚ ξεκινάει από τη δεύτερη θέση»...

ΩΣΤΟΣΟ ο κ. **Κ. Λαλιώτης**, που όπως προαναφέρθηκε δάλλεται για το είδος της προεκλογικής στρατηγικής του κόμματος, θεωρεί ότι στη διαμόρφωση του εκλογικού αποτελέσματος της Κυριακής έπαιξαν σοβαρό ρόλο οι ακόλουθοι παράγοντες:

★ Οι κοσμογονικές αλλαγές στην Ανατολική Ευρώπη, που διαμορφώνουν μια τάση συντηρητικοποίησης των καθεστώτων.

★ Η αύξηση της αποχής, που φαίνεται ότι ήταν ψηφοφόροι του ΠΑΣΟΚ, οι οποίοι «**εφησύχασαν**» για τη μη ύπαρξη αυτοδυναμίας της Νέας Δημοκρατίας.

★ Η μη πειστική προβολή της πρότασης για ισχυρή και ικανή προοδευτική κυβέρνηση.

ΣΕ Ο,ΤΙ αφορά την επεξεργασία του εκλογικού αποτελέσματος, αυτό θα γίνει από την Κεντρική Επιτροπή του κόμματος, η οποία θα συγκληθεί μετά τις γιορτές του Πάσχα, παράλληλα με την ανακοίνωση της Κεντρικής Οργανωτικής Επιτροπής Συνεδρίου (ΚΟΕΣ), η οποία και θα δορολογήσει τις διαδικασίες για τον προσυνεδριακό διάλογο. Πέραν αυτών όμως, είναι απαραίτητο να επισημανθούν δύο πράγματα:

● πρώτον, η αληθινή έκκληση του κ. **Παπανδρέου** σχετικά με την αποτυχία του ΠΑΣΟΚ, δεδομένου ότι οι πάντες τον διαβεβαίωναν ότι «**έχουμε ανοδική τάση**», και, δεύτερον, κάποιες «**υπόνοιες**» που διαρρέουν από την Εκδήλωση ότι «**ο κομματικός μηχανισμός δεν έφτασε στο μέγιστο των δυνατοτήτων του**»!